26.5.2025

Eduskunta
Talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Asia: **HE 45/2025 vp / Hallituksen esitys laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 §:n muuttamisesta**

Helen Oy kiittää mahdollisuudesta lausua suurjänniteverkkoa käsittelevästä hallituksen esitysluonnoksesta.

Hiilineutraalisuuteen pyrkiminen sekä koko energiajärjestelmän puhdas siirtymä tarkoittavat Helsingin alueen sähkönkulutuksen kaksinkertaistumista lähimmän kuuden vuoden aikana. Sähköverkkojen kehittäminen ja siihen tehtävät investoinnit ovat edellytys puhtaan siirtymän toteutumiselle.

Helen Oy pitää hallituksen esitysluonnoksen tavoitteita lisääntyvän sähköntuotannon ja kasvavien kulutuksen kuormien integroimiseksi kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon kannatettavina, sillä sähköverkot rajoittavat jo nyt investointeja puhtaaseen siirtymään ja muihin kasvua tukeviin investointeihin.

Verkon käyttövarmuuden ja kehittämisen kannalta on kuitenkin tärkeää täsmentää joitakin esityksen kohtia, jotta lain soveltamisvaiheessa vältytään tulkintaristiriidoilta. Kaikille toimijoille tulee olla selkeää, mikä on kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon ero ja mikä on niiden kehittämisvastuun rajaus.

Esitämme, että talousvaliokunta ottaisi mietinnössään huomioon seuraavaa:

1. Kehittämisvastuiden ja määritelmien selkeys on välttämätöntä toimitusvarmuuden ja asiakasnäkökulman turvaamiseksi

Helen Oy pitää sähkön toimitusvarmuutta keskeisenä edellytyksenä pääkaupunkiseudun toimivuudelle ja kehitykselle. Helsingin kaltaisessa toimintaympäristössä, jossa sähkönkulutus on suurta ja sähköjärjestelmä kriittinen, siirtoverkon kehittämisen on perustuttava selkeisiin vastuunjakoihin ja ennakoitavaan sääntelyyn.

Kannatamme tavoitetta sallia yli 110 kV:n verkkojen rakentaminen myös muille kuin kantaverkonhaltijalle. Samalla on varmistettava, että lainsäädäntö määrittelee yksiselitteisesti verkon eri osien kehittämisvastuut ja tekniset rajaukset. Epäselvät vastuurajat voivat johtaa tilanteisiin, joissa verkkoinvestoinnit viivästyvät tai asiakkaan tarvitsemia liityntämahdollisuuksia ei synny ajoissa – vaarantaen toimitusvarmuuden ja investointien toteutumisen.

Asiakaslähtöisen, toimitusvarman ja kustannustehokkaan sähköjärjestelmän kehittäminen edellyttää, että vastuut ovat selkeitä ja ennakoitavia myös teknisesti yhteen kytkeytyneissä ja rinnan käyvissä verkon osissa.

2. Vastuurajausten muutokset edellyttävät myös verkkopalvelumaksujen tarkastelua asiakasnäkökulman varmistamiseksi

Sähkömarkkinalakiin esitettävät muutokset, jotka vaikuttavat suurjännitteisten verkkojen vastuurajauksiin, edellyttävät myös kantaverkon hinnoittelurakenteen kriittistä uudelleenarviointia. On tärkeää varmistaa, että verkon asiakkaat – olipa kyse suurista teollisuuden tai energiajärjestelmän toimijoista – voivat luottaa siihen, että heitä kohdellaan tasapuolisesti, ja että verkkopalveluiden kustannukset määräytyvät yhdenmukaisten ja oikeudenmukaisten periaatteiden mukaan riippumatta alueesta tai verkon omistajarakenteesta.

Lakiesityksessä ehdotettu paikallisten ja alueellisten 400 kV verkkojen mahdollinen siirtyminen jakeluverkonhaltijan vastuulle perustuu osin aiheuttamisperiaatteeseen, mikä voi käytännössä tarkoittaa, että tietyillä alueilla asiakkaat kantavat laajemmin suurjännitteisen verkon kustannuksia. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa kantaverkkopalvelun sisältö ja sen hinta eriytyvät eri alueilla, mikä ei ole linjassa sähkömarkkinalain syrjimättömyysperiaatteiden kanssa.

Verkon käyttäjän näkökulmasta – etenkin sellaisten toimijoiden, joilla on strategisesti merkittävä tai poikkeuksellisen vaativa sähkönkäyttöprofiili – on oleellista, että kantaverkkopalvelun hinnoitteluperusteet ovat selkeitä, kustannusvastaavia ja ennakoitavia. Tämä edellyttää, että hinnoittelussa otetaan huomioon ei ainoastaan liittymistaso, vaan myös se, mikä taho käytännössä vastaa järjestelmän käyttövarmuudesta, kuten muuntajien varmistamisesta vika- ja huoltotilanteissa.

Vaikka lakiesityksellä ei suoraan muuteta kantaverkonhinnoittelua, on tärkeää, että hallituksen esityksen hyväksymisen yhteydessä annetaan selkeä kannanotto siitä, että suurjännitteisten verkkojen vastuurajojen uudelleenmäärittely edellyttää vastaavia tarkistuksia kantaverkon verkkopalvelumaksuihin. Tämä on olennaista, jotta hinnoittelu täyttää sähkömarkkinalain vaatimukset tasapuolisuudesta ja syrjimättömyydestä kaikille asiakkaille.

3. Energiaviraston rooli tulkinnan ja ratkaisujen varmistajana on keskeinen

Sähkömarkkinalain muuttaessa suurjännitteisten verkkojen määrittelyjä ja kehittämisvastuita on erittäin tärkeää, että Energiavirastolla on paitsi mahdollisuus ottaa kantaa verkonhaltijoiden – kuten jakeluverkkoyhtiöiden ja kantaverkkoyhtiön – välisiin näkemyseroihin, myös valtuudet toimia ratkaisevana viranomaisena tilanteissa, joissa kehittämisvastuun kohdentaminen edellyttää tulkintaa.

Verkonhaltijoiden keskinäiset vastuurajaukset voivat käytännössä olla monitulkintaisia, ja niiden ratkaiseminen vaatii asiantuntevaa, riippumatonta ja toimijoista erillistä tahoa, joka voi tehdä päätöksiä sekä verkon kehittämisvastuun kohdentamisesta että sen mahdollisista muutostarpeista. Tämän vuoksi Helen kannattaa vahvasti sitä, että Energiavirastolle annetaan selkeä rooli paitsi kantaverkon kehittämissuunnitelmien arvioinnissa myös tarvittaessa niihin puuttumisessa.

Tämä ei ainoastaan edistä tasapuolisuutta ja verkon käyttäjien yhdenvertaista kohtelua, vaan tukee koko järjestelmän ennakoitavaa, luotettavaa ja kustannustehokasta kehittämistä – erityisesti alueilla, joilla sähkön toimitusvarmuudella on kriittinen merkitys.

4. Joustavilla liittymissopimuksilla mahdollista saavuttaa tehokkuushyötyjä

Helen Oy:n näkemyksen mukaan joustavat liittymissopimukset mahdollistavat nopeamman verkkoon liittymisen ja niillä voidaan saavuttaa tehokkuushyötyjä koko sähköjärjestelmän ja kaikkien verkon käyttäjien näkökulmasta. Koska markkinaehtoinen joustomarkkina on vielä kehittymässä, ei lainsäädännön tulisi liiaksi rajoittaa muiden kustannustehokkaiden keinojen käyttöä, joita joustomarkkinoiden kehittäminen tuo tullessaan.

5. Siirtymäsäännös on välttämätön

Pidämme tärkeänä luonnokseen kirjattua siirtymäsäännöstä, jotta lakiin tehtävät muutokset eivät viivästytä meneillään olevia sähköverkon kehittämishankkeita.

HELEN OY

Maiju Westergren
Johtaja, Vastuullisuus- ja yhteiskuntasuhteet